

Ενότητα 33

Μπακάλης Κώστας history-logotexnia.blogspot.com

Η Ρωσική Επανάσταση

1917

Ρωσική Κοινωνία

Σκίτσο που δημοσιεύτηκε από τους αντίπαλους του Ρώσου τσάρου στην Ελβετία και παρουσιάζει πώς ήταν οργανωμένη η ρωσική κοινωνία. Μεταξύ των ετών 1900–1917.

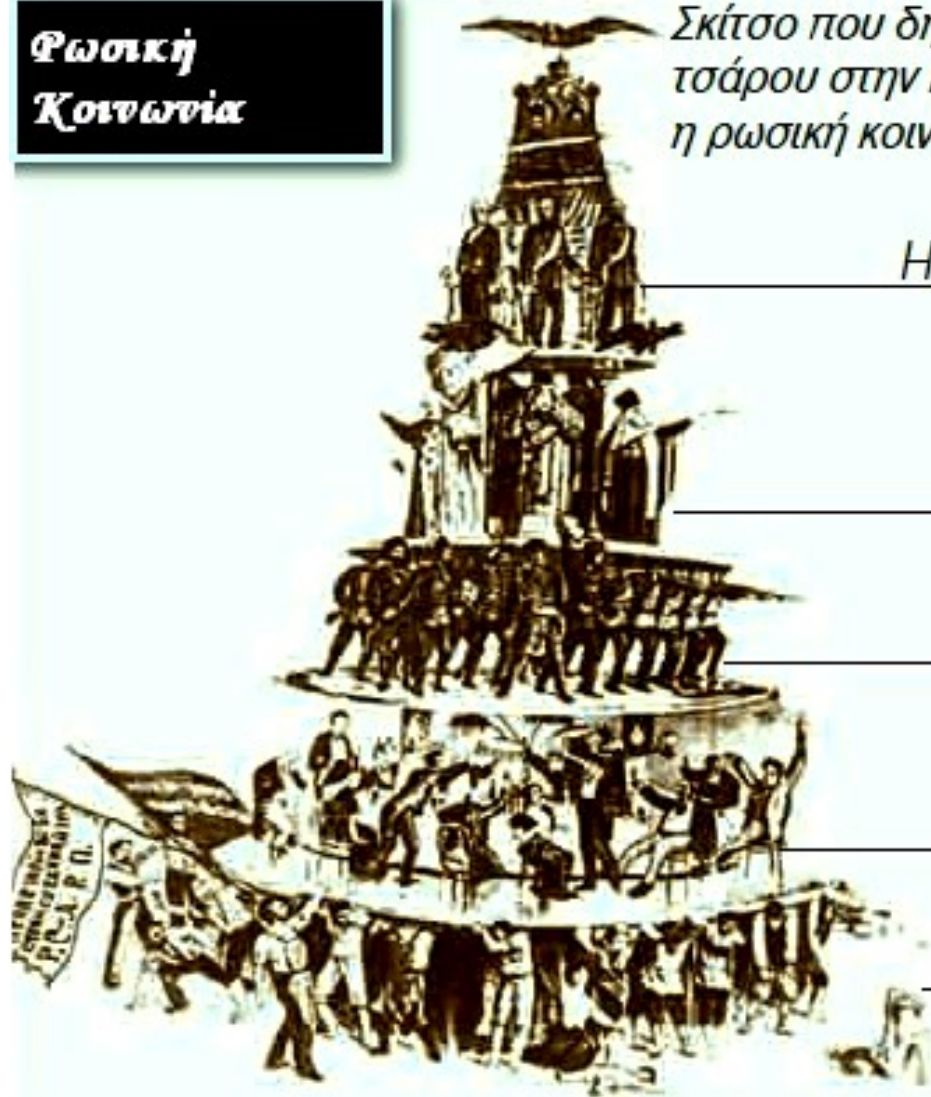
Η τσαρική οικογένεια

Η Εκκλησία

Ο στρατός

Οι βιομήχανοι

Οι εργάτες και
οι αγρότες

Α. Η κρίση του τσαρικού καθεστώτος

Τέλη 19^{ου} αι.-αρχές 20^{ου} αι.:

85% πληθυσμού αγρότες, αλλά τα μεγαλύτερα και ευφορότερα κτήματα ανήκουν σε μεγαλογαιοκτήμονες & καλλιεργητές ζουν σε άθλιες συνθήκες ⇒ **αγροτικές εξεγέρσεις**, αίτημα για αναδασμό.

Επίσης αξιόλογη βιομηχανική ανάπτυξη ➤ άθλια ζωή εργατών ⇨ **εργατικές εξεγέρσεις** (αιματηρή καταστολή).

Κοινωνική ένταση αυξάνεται με ήττα Ρωσίας από Ιαπωνία (1904-05).

Η οικογένεια του τελευταίου τσάρου της Ρωσίας Νικολάου Β΄

1. Χαρακτηριστική εικόνα της τσαρικής Ρωσίας: στρατιώτες προσκυνούν τον τσάρο (διακρίνεται έφιππος στο κέντρο).

- 1905 **επανάσταση** εναντίον τσάρου αναγκάζει τσάρο Νικόλαο Β΄ να δεχθεί εκλογή νομοθετικού σώματος (**δούμα**) ➡ **Συνταγματική μοναρχία**.
- Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος επιδείνωσε κατάσταση: επιστράτευση εκατομμυρίων πολιτών παρέλυσε οικονομία, συνθήκες ζωής λαϊκών στρωμάτων τραγικές.

Β. Η αστική επανάσταση (Φεβρουάριος 1917)

- Επικράτηση επανάστασης ⇒ διακυβέρνηση κράτους ανέλαβε προσωρινή κυβέρνηση, όπου επικρατούσαν οι μετριοπαθείς φιλελεύθεροι αστοί.
- Οργανώθηκαν τα **σοβιέτ: συμβούλια εργατών και στρατιωτών**, που ανέλαβαν εξουσία στην Πετρούπολη, τη Μόσχα και άλλες πόλεις.
- Εξουσία λοιπόν μοιράστηκε ανάμεσα στην προσωρινή κυβέρνηση και τα σοβιέτ!

Τσάρος αναγκάζεται να παραιτηθεί (Μάρτιος 1917).

Λαϊκή δυσανεξία ενισχύεται!

Προσωρινή κυβέρνηση αναγνωρίζει ατομικά δικαιώματα, νομιμοποιεί τα σοβιέτ και ετοιμάζει σύγκληση συνέλευσης για την κατάρτιση συντάγματος.

Αρνείται όμως λαϊκά αιτήματα για απόσυρση από τον πόλεμο και αναδασμό γης.

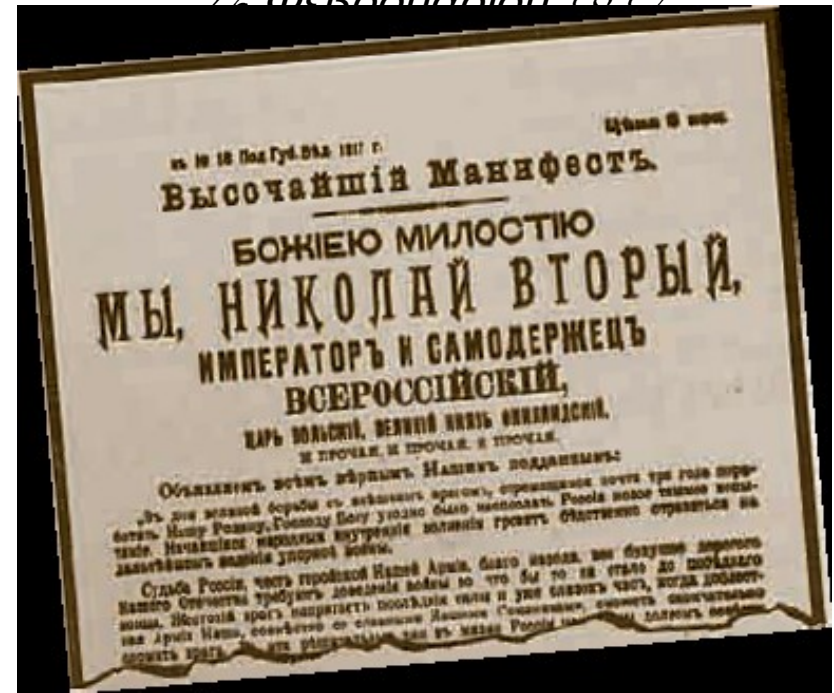
Ρωσικά στρατεύματα στην Πετρούπολη ενώνονται με τους υπόλοιπους εξεγερμένους. 12 Μαρτίου 1917.

Η παραίτηση του Ρώσου τσάρου Νικόλαου Β' στις 15 Μαρτίου 1917. Τον ίδιο χρόνο οι μπολσεβίκοι τον συλλάβανε μαζί με την οικογένειά του και τους εκτέλεσαν όλους τον Ιούλιο του 1918 στην πόλη Εκατερίνμπουργκ.

Прокήρυξη των μπολσεβίκων.

26 Φεβρουαρίου 1917

Μέλη της προσωρινής κυβέρνησης που σχηματίστηκε στη Ρωσία μετά την επανάσταση του Φεβρουαρίου 1917 με πρωθυπουργό τον Αλεξάντρ Κερένσκι (εικονίζεται πάνω δεξιά).

ο Κερένσκι μιλάει στη Δούμα, τη ρωσική βουλή.

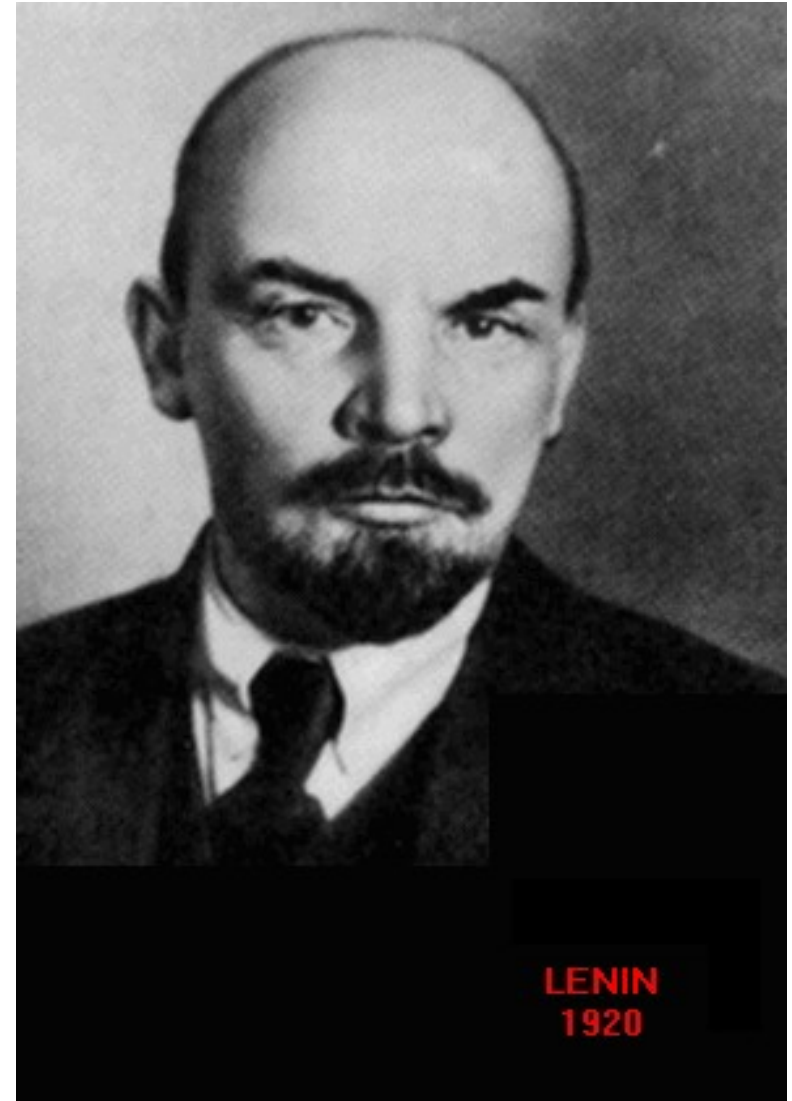

Οι **Μπολσεβίκοι** προτείνουν:

- οι Ρώσοι κομμουνιστές
(**μπολσεβίκοι**) με
επικεφαλής τον

Βλαντιμίρ Ίλιτς
Ουλιάνοφ, γνωστό
ως **Λένιν** προτείνουν:

- ✓ να καταργηθεί η προσωρινή
κυβέρνηση
- ✓ η εξουσία να περάσει στα
σοβιέτ
- ✓ η γη να μοιραστεί στους
αγρότες
- ✓ η Ρωσία να αποσυρθεί από
τον πόλεμο.

МОСКОВСКОЕ ОХРАННОЕ ОТДѢЛЕНИЕ.

Владимиръ

Ленинъ

Владимиръ

Умрѣ. Денегъ 100
A 218081.

Въ A 128244.

" " 17540-201.

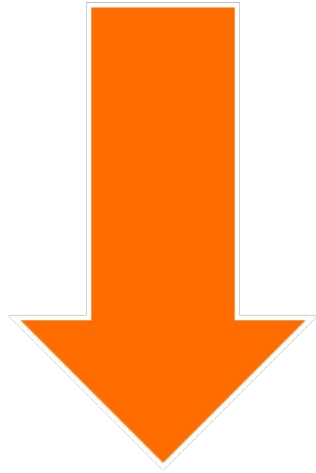
" " 3502-908.

Чер. № 4583

4583

Ο Βλαντίμιρ Ίλιτς Ουλιάνοφ (1870–1924), γνωστός με το όνομα Λένιν, σπούδασε νομικά και συνδέθηκε με παράνομους μαρξιστικούς κύκλους στη Ρωσία. Για τη δράση του αυτή εξορίστηκε στη Σιβηρία και στη συνέχεια έφυγε για την Ελβετία. Στη Ρωσία γύρισε το 917, όταν ξέσπασε η επανάσταση. Ο Λένιν πίστευε ότι η σοσιαλιστική κοινωνία θα μπορούσε να δημιουργηθεί ύστερα από μια εργατική και αγροτική επανάσταση που θα την καθοδηγούσε ένα ισχυρό μαρξιστικό κόμμα. Έγραψε πολλά βιβλία και άρθρα με τις απόψεις του για την επανάσταση. Στην εικόνα ο φάκελος με τα στοιχεία που συγκέντρωσε η τσαρική μυστική αστυνομία για το Λένιν (1895–1896) όταν τον συνέλαβε.

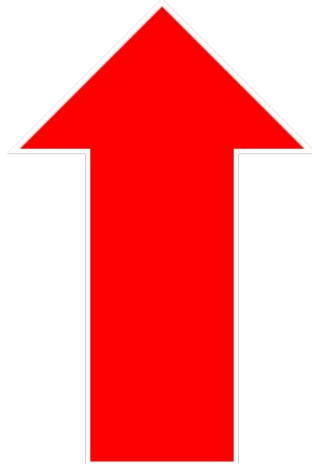
Γ. Η σοσιαλιστική οκτωβριανή επανάσταση (Οκτώβριος 1917)

Μάιος 1917: Οι
μπολσεβίκοι
κατάφεραν να
επικρατήσουν στα
σοβιέτ.

Ενισχυμένοι
οργανώνουν νέα
επανάσταση στην
Πετρούπολη (25-
26 Οκτωβρίου
1917) ⇒
**Οκτωβριανή
Επανάσταση.**

2. Μπολσεβίκοι στην Πετρούπολη
κατά την οκτωβριανή επανάσταση.

Οι επαναστάτες επιτίθενται εναντίον των χειμερινών ανακτόρων στην Πετρούπολη. Η κατάληψη των χειμερινών ανακτόρων του τσάρου στις 26 Οκτωβρίου/7 Νοεμβρίου του 1917 προκάλεσε την πτώση της κυβέρνησης Κερένσκι και την εγκαθίδρυση της εξουσίας των Μπολσεβίκων.

НА КОНЯ, ПРОЛЕТАРИИ!

*Забота революции должна создать
могущественную красную конницу.
Коммунист должен стать павловцем.*

ЛЕНИН –
ЖИВ,
ЛЕНИН –
БУДЕТ ЖИТЬ!

В.А. МАЯКОВСКИЙ.

1. Η πρώτη επίσημη ομιλία του Λένιν στο σοβιέτ της Πετρούπολης

Σύντροφοι,

η εργατοαγροτική επανάσταση, για την αναγκαιότητα της οποίας μιλούσαν συνεχώς οι μπολσεβίκοι, νίκησε [...]. Ένα από τα άμεσα καθήκοντά μας είναι η ανάγκη να τερματίσουμε αμέσως τον πόλεμο [...]. Η δίκαιη, άμεση ειρήνη, που θα προτείνουμε θα βρει παντού θερμή απήχηση στις διεθνείς προλεταριακές μάζες [...]. Θα κερδίσουμε την εμπιστοσύνη των αγροτών μ' ένα διάταγμα, που θα καταργήσει την τσιφλικάδικη ιδιοκτησία [...]. Θα εγκαθιδρύσουμε πραγματικό εργατικό έλεγχο στην παραγωγή [...].

Β.Ι. Λένιν, *Άπαντα*, μτφρ. Π. Μαυρομάτης, Σύγχρονη Εποχή, τόμ. 26, σ. 220-221.

Νέα επαναστατική κυβέρνηση: Λένιν

Αφαίρεσε όλες τις μεγάλες οικονομικές μονάδες (μεγάλα αγροκτήματα, εργοστάσια, τράπεζες, μεταφορικά μέσα κ.α.) από τους ιδιοκτήτες τους και τα έθεσε υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης.

Ανέθεσε διοίκηση εργοστασίων στα εργατικά σοβιέτ & των αγροκτημάτων στα αγροτικά σοβιέτ.

Αναγνώρισε δικαίωμα αυτοδιάθεσης στις διάφορες εθνότητες της χώρας.

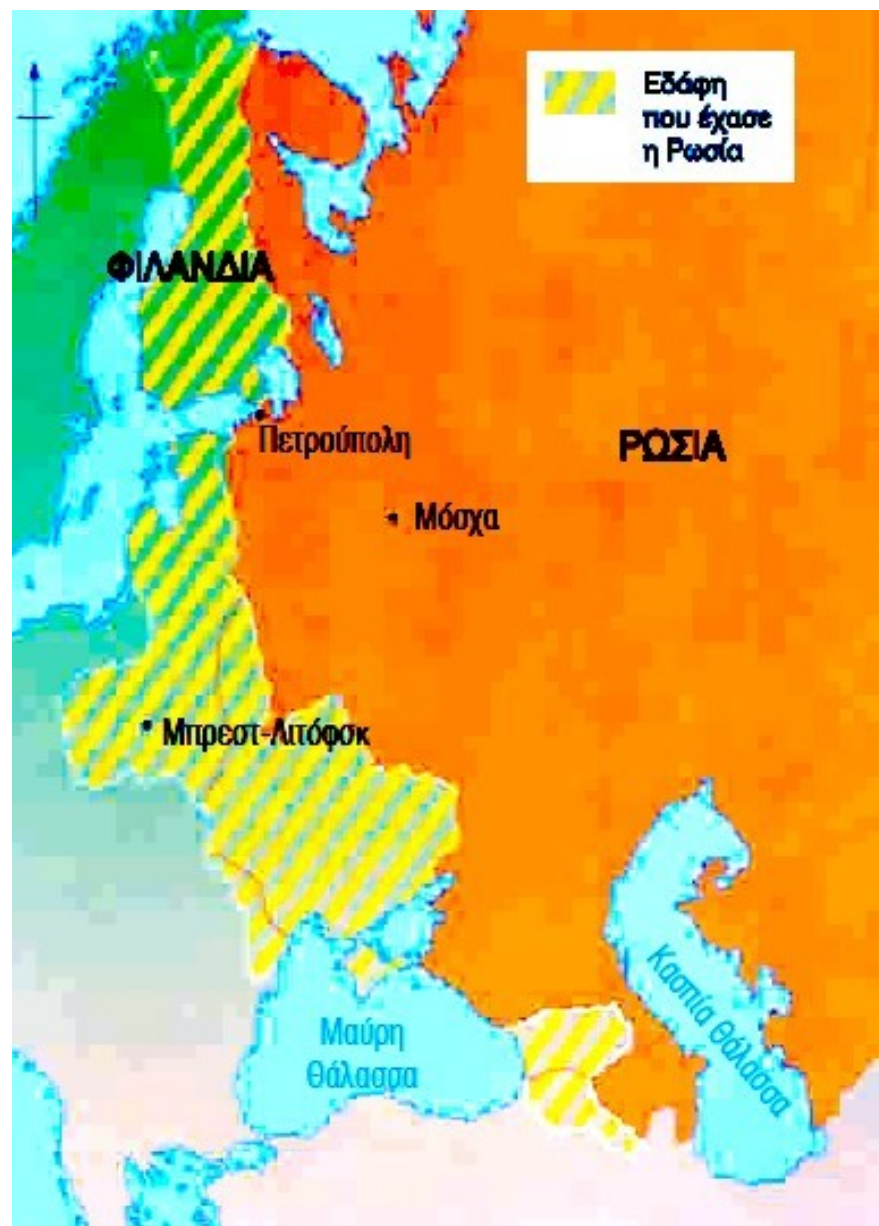
Δημόσια ομιλία του **Λένιν** το 1920. Δεξιά πάνω στο βάθρο διακρίνεται ο Λέον **Τρότσκι**, ένας από τους πιο στενούς συνεργάτες του. Ο Τρότσκι είχε αναλάβει τις διαπραγματεύσεις της Ρωσίας με τη Γερμανία στο Μπρεστ-Λιτόφσκ. Υπήρξε ο δημιουργός του Κόκκινου Στρατού και υποστήριζε ότι η επανάσταση πρέπει να γίνει διεθνής, να διαδοθεί δηλαδή σε όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες.

Ο Βλαντιμίρ Ίλιτς Ουλιάνοφ (1870-1924), που έλαβε το ψευδώνυμο Λένιν, υπήρξε ο ηγέτης του κινήματος των Μπολσεβίκων και του νέου κομμουνιστικού καθεστώτος. Εδώ εικονίζεται σε δημόσια ομιλία του στην Κόκκινη Πλατεία της Μόσχας.

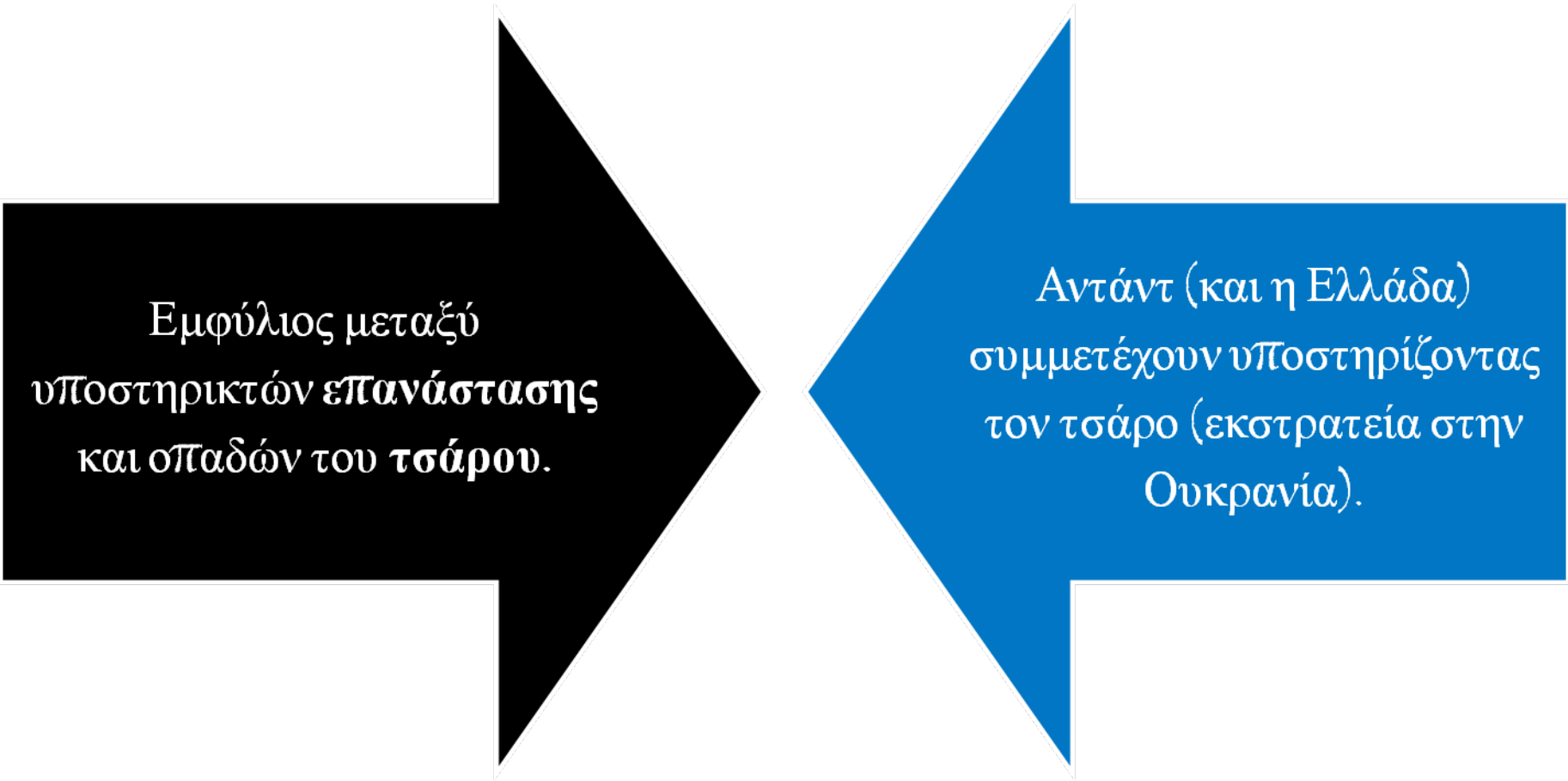

Αποχώρηση Ρωσίας από πόλεμο

- Νέα σοσιαλιστική Ρωσία δεν είχε θέση στον πόλεμο γιατί:
 - ήταν ιμπεριαλιστικός,
 - όλες οι διαθέσιμες δυνάμεις της Ρωσίας έπρεπε να αφοσιωθούν στην ανασυγκρότηση της χώρας.
- Έτσι, υπέγραψε με τη Γερμανία τη **συνθήκη του Μπρέστ-Λιτόφσκ** (3 Μαρτίου 1918): τέλος πολέμου με Γερμανία με παραχώρηση πολλών εδαφών στη Γερμανία.

Δ. Ο εμφύλιος και η ξένη επέμβαση

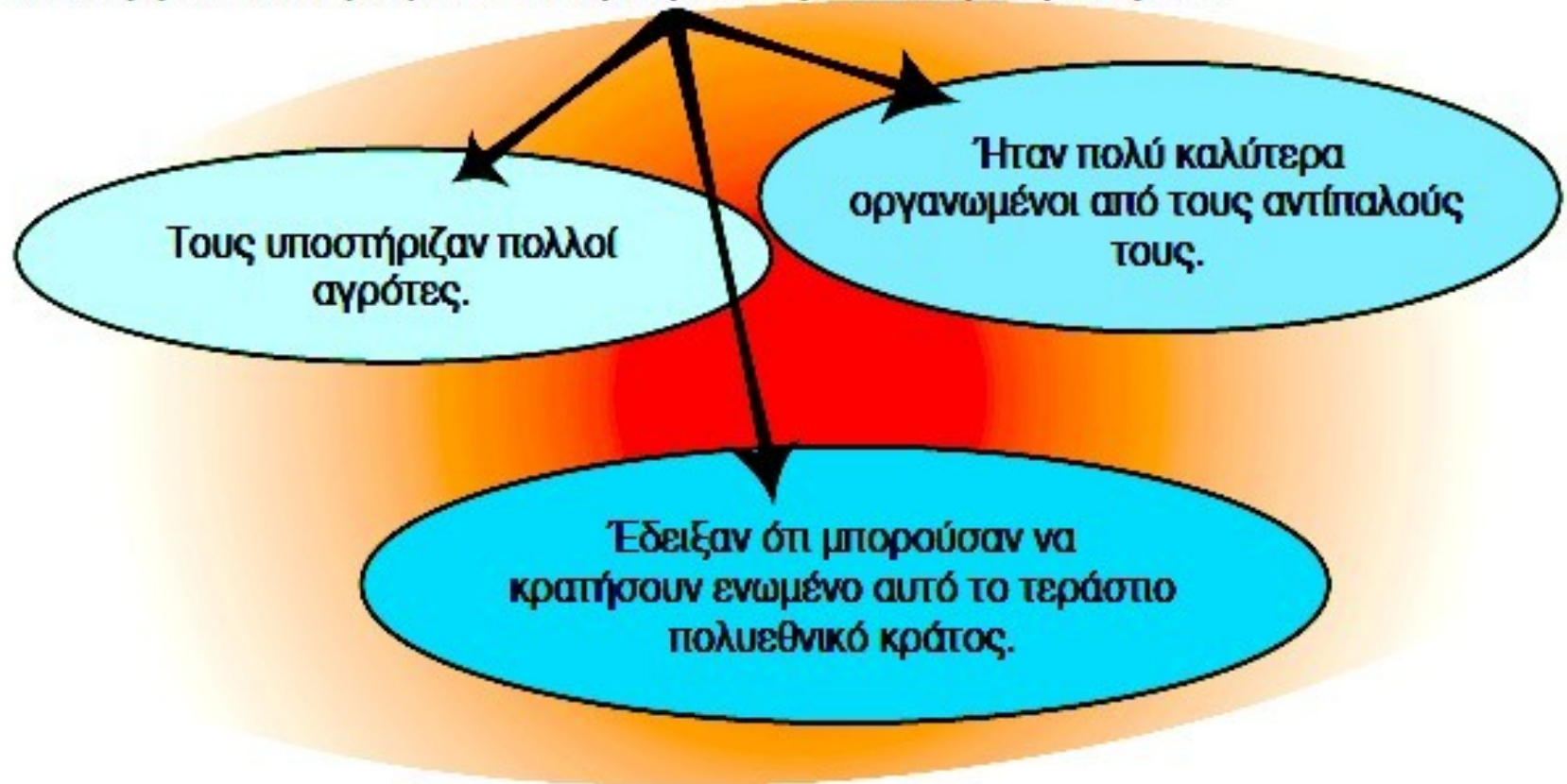
Εμφύλιος μεταξύ
υποστηρικτών επανάστασης
και οπαδών του τσάρου.

Αντάντ (και η Ελλάδα)
συμμετέχουν υποστηρίζοντας
τον τσάρο (εκστρατεία στην
Ουκρανία).

- Τέλος συγκρούσεων το 1921 με επικράτηση **μπολσεβίκων**.

Νίκησαν οι μπολσεβίκοι

Στο ρωσικό εμφύλιο πόλεμο (1918–1923) οι μπολσεβίκοι επικράτησαν γιατί:

Στη διάρκεια του εμφύλιου πολέμου στη Ρωσία οι μπολσεβίκοι προσπάθησαν να τιμωρήσουν όσους αγρότες δεν πουλούσαν τη σοδειά τους στις τιμές που όριζε το κράτος, αλλά την έκρυβαν για τον εαυτό τους ή για να την πουλήσουν στη μαύρη αγορά.

Ε. Η ίδρυση της Σοβιετικής Ένωσης

Λίγο αργότερα το κράτος πήρε τη μορφή ομοσπονδίας και ονομάστηκε Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

(ΕΣΣΔ) ή Σοβιετική Ένωση ▯ το πρώτο σοσιαλιστικό κράτος του κόσμου!!

Σήμερα η Σοβιετική Ένωση έχει διασπαστεί σε ανεξάρτητα κράτη:

Successor Republics of the Soviet Union

© 2000 by Addison-Wesley Educational Publishers Inc.

ΣΤ. Η επίδραση της οκτωβριανής επανάστασης στην Ευρώπη

- 1919. ίδρυση στη Μόσχα της Γ' Διεθνούς ή Κομμουνιστικής Διεθνούς ή Κομιτέρν: διεθνής οργάνωση, όπου εντάχθηκαν όλα τα κομμουνιστικά κόμματα σε σκοπό την αποτελεσματικότερη οργάνωση της δράσης τους.
- Ενισχύονται οι λαϊκές εξεγέρσεις σε πολλές χώρες της Ευρώπης, ιδίως στις ηττημένες του πολέμου:
 - Γερμανία, 1918-19: εξεγέρσεις κατέργησαν τη μοναρχία. Σπαρτακιστές (ριζοσπάστες σοσιαλιστές) οργάνωσαν επανάσταση, αλλά απέτυχαν.
 - Ουγγαρία, 1919: επανάσταση και σοβιετικό καθεστώς για λίγους μήνες.
- Στις νικήτριες χώρες Αντάντ:
 - ❖ Εκδηλώνονται απεργίες.
 - ❖ Δημιουργούνται τα πρώτα **Κομμουνιστικά Κόμματα**: εμπνέονται από Οκτωβριανή επανάσταση και μάχονται για κοινωνική αναμόρφωση με επανάσταση.
 - ❖ Ελλάδα: Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος **(ΣΕΚΕ)**, **1918 (αργότερα ΚΚΕ)**.

Διατάγματα επαναστατικής κυβέρνησης

2. Διάταγμα για τη γη (5 Νοεμβρίου 1917)

Το δεύτερο Πανρωσικό συνέδριο των Σοβιέτ κατήργησε την τσιφλικάδικη ιδιοκτησία στη γη. Το διάταγμα για τη γη έχει ήδη εκδοθεί από τη σημερινή Προσωρινή εργατοαγροτική κυβέρνηση. Με βάση το διάταγμα αυτό όλη η γη των τσιφλικάδων περνάει ολοκληρωτικά στα χέρια των Σοβιέτ των αγροτών βουλευτών.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Επιτρόπων του Λαού, Β. Ουλιάνοφ (Λένιν).

Τζ. Ριντ, *Δέκα μέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο*, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1985, σ. 461.

3. Διάταγμα για την κατάργηση των τάξεων και των πολιτικών διακρίσεων (1917)

1. Όλες οι τάξεις κι οι ταξικές διαιρέσεις των πολιτών, τα ταξικά προνόμια κι οι περιορισμοί [...] καθώς επίσης κι όλες οι πολιτικές διακρίσεις καταργούνται.

2. Όλες οι ονομασίες (ευγενής, έμπορος, μικροαστός, αγρότης κ.λπ. οι τίτλοι, πρίγκιπας, κόμης κ.λπ.) και οι ονομασίες των πολιτικών διακρίσεων καταργούνται και καθιερώνεται μια γενική για όλο τον πληθυσμό της Ρωσίας ονομασία: πολίτης της Ρωσικής Δημοκρατίας.

3. Η περιουσία των ταξικών ιδρυμάτων των ευγενών μπαίνει αμέσως στη διάθεση των αντίστοιχων αγροτικών σοβιέτ. [...]

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Επιτρόπων του Λαού, Β. Ουλιάνοφ (Λένιν).

Τζ. Ριντ, *Δέκα μέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο*, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1985, σ. 437.

Ο Λένιν λίγο πριν από το θάνατό του το 1923. Φαίνεται καθαρά πόσο τον έχει επηρεάσει η αρρώστια. Η φωτογραφία αυτή ήταν απαγορευμένη στην ΕΣΣΔ.

Ο Ρώσος σκηνοθέτης του κινηματογράφου Σεργκέι Αϊζενστάιν (1898-1948) και μια σκηνή από την ταινία Οκτώβρης ή Οι δέκα μέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο, που γύρισε το 1929 με θέμα την Οκτωβριανή Επανάσταση. Ο Αϊζενστάιν είναι ένας από τους πιο σπουδαίους σκηνοθέτες στον παγκόσμιο κινηματογράφο. Ανάμεσα στις πιο σημαντικές του ταινίες είναι Το θωρηκτό Ποτέμκιν (1925), Αλεξάντρ Νιέφσκι (1939) και Ιβάν ο τροικορός (1944-1945).

ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ...

Η οκτωβριανή επανάσταση στη λογοτεχνία και στον κινηματογράφο

...διαβάστε

✓ Μαξίμ Γκόρκι, *Η μάνα* (1906).

Η ζωή στην τσαρική Ρωσία και οι διεργασίες που οδήγησαν στην επανάσταση.

✓ Τζον Ριντ, *Δέκα μέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο* (1919).

Η ρωσική επανάσταση με τα μάτια ενός αυτόπτη Αμερικανού δημοσιογράφου.

✓ Μιχαήλ Μπουλγκάκοφ, *Η λευκή φρουρά* (1925).

Διεισδυτική ματιά στην ψυχολογία των λευκοφρουρών (τσαρικοί) κατά τον εμφύλιο.

✓ Μιχαήλ Σόλοχοφ, *Ο ήρεμος Ντον* (1940).

Επικό μυθιστόρημα-τοιογραφία των αλλαγών που έγιναν στα 1912-1922 στη Ρωσία.

✓ Μπόρις Πάστερνακ, *Δόκτορ Ζιβάγκο* (1957).

Κριτική ματιά στα πεπραγμένα της οκτωβριανής επανάστασης.

...δείτε κινηματογραφικές ταινίες

✓ *Η απεργία* (1925), *Θωρηκτό Ποτέμκιν* (1925) και *Οκτώβρης* (1927).

Τρεις κλασικές ταινίες του Σεργκέι Αϊζενστάιν, ενός από τους σημαντικότερους σκηνοθέτες στην ιστορία του κινηματογράφου, που αναφέρονται τόσο στην επανάσταση όσο και στα χρόνια πριν από αυτή.

✓ Ουόρεν Μπίτι, *Οι Κόκκινοι* (1981).

Ταινία βασισμένη στο βιβλίο του Τζον Ριντ *Δέκα μέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο*.

«Κοίτα οι άλλοι έχουν κινήσει έχει η πλάση κοκκινίσει
άλλος ήλιος έχει βγει σ' άλλη θάλασσα άλλη γη...» γράφει ο Κώστας Βάρναλης.

Τι έφταιξε και «οι θεωρίες πούντιασαν και πάθαν πνευμονία» όπως γράφουν οι
αφοι Κατσιμίχα στο τραγούδι τους «Τρύπιες σημαίες» και το κοινωνικό αυτό
πείραμα κατέρρευσε το 1991 χωρίς κανείς να ρίξει μια τουφεκιά να
υπερασπιστεί το πρώτο εργατικό κράτος στον πλανήτη; Τι έφταιξε;

